

maal tevreden was met zijn inleiding. Hij had er met Kuiper over gecorrespondeerd, had hem direct na publicatie geschreven dat hij deze eerste aflevering terug zou nemen en was vervolgens bij Kuiper op bezoek geweest om over zijn inleiding te overleggen. Desondanks heeft Kuiper zijn kritiek gepubliceerd. Gunning werd daardoor bijna onmogelijk gemaakt als predikant en voelde zich bovendien gedwongen zijn benoeming tot (kerkelijk) hoogleraar te Utrecht niet aan te nemen. Daarbij kwam dat Kuiper Gunning inhoudelijk geen recht had gedaan. Ook voor Gunning ging het om wat geschied was. Dit gebeuren was echter zo groots, dat het door de mens niet op adequate wijze kon worden weergegeven. Tenslotte valt op dat Kuiper geen alternatief bood en in feite de moeilijkheden waarvoor de geboorteverhalen ons stellen, negeerde. 27

Als gevolg hiervan kwam het tussen Kuiper en Gunning tot een breuk. Maar er sneuvelde meer dan deze persoonlijke verhouding. In feite zien we hier in een notendop het drama van de negentiende-eeuwse orthodoxie, die een weg moest zoeken tussen een scholastieke schriftbeschuwing en een toenemend inzicht in de wordingsgeschiedenis van de bijbel. In dit conflict liggen tevens de kiemen van de kerscheuring uit 1926 en van de spanningen rond de schriftleer in de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw. Kuiper had behoefte aan absolute zekerheid, aan materiële vastheid, aan een absoluut gezag. Die legde hij op aan de Schrift. Daarbij bleef hij doof voor de kritische vragen van geestverwanten en tegenstanders. Werd zo niet a priori een schema aan de Schrift opgelegd? Tegenstanders en geestverwanten die hem dat voorhielden hadden natuurlijk gelijk. Maar Kuiper wist met zijn standpunt velen aan zich te binden. Die binding zou gedurende vele decennia blijven bestaan.

Na de botsing met Gunning richtte Kuiper zijn pijlen op de latere ethischen, van wie met name de Utrechtse oudtestamenticus J. J. P. Valeton jr het moest ontgelden.³² Deze vakman, die zich veel moeite getroostte geloof en kritiek met elkaar te verbinden, oefende een grote aantrekkingskracht uit. Hij was en werd steeds meer de grote man van de Utrechtse theologische faculteit. Kuipers polemieek werd steeds feller, hetgeen ongetwijfeld niet alleen te maken heeft gehad met zijn behoefte aan zekerheid, maar ook met de stichting van de v u: hij had studenten nodig, en Utrecht was, met Valeton, een grote concurrent. Deze polemieek kwam in 1881 bij de rectoraatsoverdracht tot